

مختصری پیرامون گستره حق والدین بر کودکان در

حقوق موضوعه ایران و کنوانسیون حقوق کودک

مؤلف:

مهرویه شجاع سنگچولی

سرشناسه	:	شجاع سنگچولی، مهرویه، ۱۳۷۵-
عنوان قراردادی	:	ایران. قوانین و احکام. Iran. Laws, etc.
عنوان و نام پدیدآور	:	مختصری پیرامون گستره حق والدین بر کودکان در حقوق موضوعه ایران و کنوانسیون حقوق کودک / مولف مهرویه شجاع سنگچولی.
مشخصات نشر	:	تهران: آذرفر، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	:	۱۳۰ ص.
شابک	:	۹۷۸-۶۲۲-۷۸۷۹-۲۸-۵
وضعیت فهرست نویسی	:	فیپا
یادداشت	:	کتابنامه: ص. ۱۳۰-۱۲۳.
موضوع	:	کنوانسیون حقوق کودک (۱۹۸۹م=۱۳۶۸)
موضوع	:	Convention on the Rights of the Child (1989)
موضوع	:	کودکان -- وضع حقوقی و قوانین -- ایران
رده بندی کنگره	:	۵/KMH۵۱۵
رده بندی دیویی	:	۵۵۰.۱۳۵/۳۴۶
شماره کتابشناسی ملی	:	۵۵۰۱۳۵۰
اطلاعات رکورد کتابشناسی:	:	فیپا

انتشارات آذرفر

**مختصری پیرامون گستره حق والدین بر کودکان
در حقوق موضوعه ایران و کنوانسیون حقوق کودک**

مؤلف: مهرویه شجاع سنگچولی

ناشر: آذرفر نوبت و تاریخ چاپ: اول، ۱۴۰۰ شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

صفحه و قطع: ۱۳۰، وزیری.

مدیر اجرایی و تبلیغات: فاطمه بابارنسی

صفحه آرا: مهدی جهانشاهلوراد

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۸۷۹-۲۸-۵

قیمت: ۶۰ هزار تومان

مرکز پخش: شهرری، خیابان قم، پاساژ وکیل، طبقه اول، واحد ۷۱

تلفن مرکز پخش: ۰۲۱۵۵۹۲۷۶۰۶ - ۰۹۱۰۷۶۰۰۲۳۷

حق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است

فهرست

۹.....	مقدمه
۱۳.....	فصل اول آشنایی با تعاریف و مفاهیم کلی
۱۴.....	مبحث نخست: حق و والدین
۱۴.....	گفتار نخست: حق
۱۴.....	بند نخست: در قوانین ایران و اسناد اسلامی
۱۷.....	بند دوم: در غرب
۱۹.....	گفتار دوم: ولی خاص
۲۰.....	بند نخست: ولی
۲۱.....	بند دوم: وصی
۲۲.....	مبحث دوم: کودک و کنوانسیون حقوق کودک
۲۲.....	گفتار نخست: کودک
۲۲.....	بند نخست: در اسلام
۲۷.....	بند دوم: در حقوق ایران
۳۲.....	گفتار دوم: کنوانسیون حقوق کودک
۳۷.....	فصل دوم گستره حق والدین بر امور جسمانی کودک
۳۸.....	مبحث نخست: پیش از تولد
۳۸.....	گفتار نخست: حق حیات (حفظ جنین)
۳۸.....	بند نخست: در حقوق موضوعه کشور

- بند دوم: کنوانسیون حقوق کودک ۴۲
- گفتار دوم: حق برخورداری از سلامت و رشد ۴۴
- بند نخست: در حقوق موضوعه کشور ۴۴
- بند دوم: کنوانسیون حقوق کودک ۴۷
- مبحث دوم: پس از تولد ۴۹
- گفتار اول: حضانت، حفاظت و نگهداری از کودک ۴۹
- بند نخست: در حقوق موضوعه کشور ۴۹
- بند دوم: کنوانسیون حقوق کودک ۵۳
- گفتار دوم: حفظ حرمت و حریم خصوصی کودک ۵۵
- بند نخست: در حقوق موضوعه کشور ۵۵
- بند دوم: کنوانسیون حقوق کودک ۶۰
- گفتار سوم: ممنوعیت از به کارگیری در امور سخت و ممنوعه ۶۸
- بند نخست: در حقوق موضوعه کشور ۷۰
- الف - کودکان کار سنتی یا خیابانی ۷۰
- ب - کودک کار مدرن: ۷۳
- بند دوم: کنوانسیون حقوق کودک ۸۰
- فصل سوم گستره حق والدین در امور مدنی و اجتماعی ۸۵**
- مبحث نخست: در بدو تولد ۸۶
- گفتار نخست: ثبت واقعه ولادت ۸۶
- بند نخست: در حقوق موضوعه کشور ۸۶

مقدمه

هر چند کنوانسیون حقوق کودک دست قانونگذاران جهت اعمال سلیقه را باز گذاشته، اما همچنان سندی جامع در زمینه قانون نویسی برای کودکان به حساب می‌آید و تا حدودی در شناسایی و تعیین چهارچوب معین برای حقوق کودکان مؤثر بوده است. ایران با الحاق مشروط خود به این کنوانسیون در زمینه نگارش قوانین برای کودکان گام برداشت و در زمینه حمایت از کودکان قوانین پراکنده و حتی منسجم نظیر قانون حمایت از اطفال و نوجوانان را تصویب نموده است؛ اما به دلیل آن که قوانین در راستای احکام اسلامی نگارش شده‌اند همچنان امکان گریز از قوانین بسیار به چشم می‌آید. در جامعه امروز بیش از هر زمانی تعرض به حقوق کودکان صورت می‌گیرد که عمده این تعرض‌ها از محیط خانواده و والدینی است که به حقوق فرزندان خود اعتقاد یا آگاهی ندارند. لذا اهمیت تعیین گستره حق کودکان در این برهه زمانی بیش از هر زمانی به چشم می‌آید. قانون حمایت از اطفال و نوجوانان در کشور با رویکرد حمایتی نسبت به کودکان تدوین شده است که متأسفانه به مسائل و روش‌های پیشگیری از بزه‌دیدگی اشاره‌ای نکرده است و این نوع رویکرد (پیشگیرانه) به صورت کافی و جدی در اسناد مرتبط با حوزه کودکان دیده نمی‌شود.

در جامعه ما که معضلاتی همچون فقر فرهنگی و مالی، بی‌سوادی، حاکمیت عرف، اعمال سلیقه‌های قضات محلی و افزایش میزان مهاجرت به سمت مراکز استان و پایتخت را دارا هستیم؛ و متأسفانه به دلیل عدم ظرفیت پذیرش مراکز استان و پایتخت با پدیده حاشیه نشینی گسترده رو به رو شده‌ایم؛ روزانه شاهد مواردی چون عدم ثبت ولادت کودکان، ضرب

و شتم و تنبیه های ناصواب، ممانعت از تحصیل کودکان از سوی خانواده، کار کودک و سایر موارد مشابهی هستیم که متأسفانه به بزه‌دیدگی کودکان و تضییع حقوق آنها دامن می‌زند. شاید می‌توان دلیل این امر را به عدم اطلاع رسانی قانون‌گذار و همچنین جهل خانواده نسبت به وجود حق برای کودکان دانست. چه بسا که اگر به خانواده‌ها یادآور شویم که کودک از زمان انعقاد نطفه تا سن ۱۸ سالگی (بنابر ماده ۱ کنوانسیون حقوق کودک و ماده ۱ قانون حمایت از کودکان و نوجوانان) دارای حقوق دوران کودکی است می‌توانیم مانع از اعمال اعمالی شویم که به صرف والد بودن به وقوع می‌پیوندد. آسیب‌ها و بزه‌دیدگی‌های کودکان دارای الگوهای خاصی نظیر؛ از سوی اقربا و افرادی که بیشترین ارتباط را با کودک دارند، استمرار و تکرار و عامدانه و روتین هستند. در کنار عدم وجود رویکرد پیشگیرانه نسبت به بزه علیه کودکان از سوی والدین، تجربه‌ی ثابت کرده است که بیان عبارت «حقوق کودک» همیشه موضع گیری‌هایی توسط والدین را در پی داشته و والدین به دلیل عدم اعتقاد یا عدم آگاهی به حقوق کودک هنگام مطرح شدن حقوق کودک موضع گیری‌هایی را نمایان می‌کنند و بهتر و صحیح‌تر آن است که برای مقابله با این دسته از موضع گیری‌ها به جای استفاده از عنوان حق و حقوق کودک از عنوان حق و حقوق والدین استفاده شود. چه بسا که اگر برای والدین آشکار شود که نمی‌توانند به صرف والد و ولی بودن، کودکان را در معرض خطر قرار دهند و در زمان تخطی حمایت‌های قانونی از فرزندانشان آنها را محکوم می‌نماید، و قدرتمندی قانونگذار در زمینه پیاده نمودن ضمانت اجرای این گریزها از قوانین محرز گردد؛ می‌توانیم روزانه شاهد کمتر شدن مسائلی چون سقط جنین بی دلیل و عدم

توجه کافی به وضعیت رشد در دوران جنینی باشیم و حتی برای پس از تولد می‌توانیم با شناساندن گستره حق، در بحث ثبت ولادت و اعطای نسب پس از تولد، حضانت، تربیت و احترام به کودک، والدین را مسئولیت‌پذیرتر نماییم. همچنین در جایی که قانونگذار سایه حمایتی خود را جهت جلوگیری از این بی‌قانونی‌ها نمایان کند می‌توانیم در خط مبارزه با معضلات اجتماعی نقض حریم خصوصی، کودکان کار و پدیده نو ظهور کودک کار مدرن قرار گیریم. بهتر آن است که برای شناسایی حق و ضمانت اجرا جهت نقض حقوق کودک، ابتدا حقوق طرف مقابل (کودکان) را معرفی نموده و پس از آن به تعیین و نگارش حقوقی برای طرف مقابل (والدین) پرداخت. لذا در این عنوان که خواستار بررسی گستره حق والدین بر کودکان با نگرشی تطبیقی می‌باشیم کنوانسیون حقوق کودک و حقوق موضوعه ایران هستیم و با بیان حقوق کودکان در امور مرتبط با جسم و امور مرتبط با زندگی اجتماعی و روانی به تعیین گستره حق برای والدین جهت نفوذ بر فرزندانشان خواهیم پرداخت.